

Caroy

aan K. Kief.

108/9

Amice. Ik moet je nog altijd antwoorden op je brief van 12 Jan. (dank voor gedulde!) en nu vind ik in een paar Vlamm- artikelen verdere stof. Je merkt daar op dat je met wat je schrijft ^{over de historie} (op moet passen omdat zeker iemand het met kritisch oog naleest. Zo is het niet helemaal; dere iemand leest dat met groot genoeg na, omdat het zo zelden is dat dat toch zo leerzame verleden enige goede kritische aandacht krijgt; en vindt hy er iets in dat niet klopt met zyn herinnering dan is wat hy daarover opmerkt niet als aanmerking maar als aanvulling bedoeld. Nu is herinnering meestal niet objectief-historisch; wie memoires uitgeeft bedoelt meestal apologie, want hy heeft voorzichzelf zyn vroeger gedrag tot een logisch en moreel sluitend geheel opgebouwd; daarom is later objectieve toetsing aan andere data en getuigenissen nodig. (Jammer dat je je plan inder tijd om Ravestejn's boek kritisch onder handen te nemen, toen niet hebt uitgevoerd; een zakelyke rechtzetten kan niet vervangen worden door het nu concunens te noemen). Maar omgekeerd heeft een uit data en feiten opgebouwd historie relaas de subjektieve herinneringen van deelnemende personen nodig, niet enkel om er kleur aan te geven, maar ook om de feiten uit onuitsproken impulsen psychologisch begrijpelijk te maken. Daar ik geen memoires schrijf (naar wat opgegevend, zelden ^{uit} bewaard, eenvoudig passief meegeleefd) kan ik hoogstens nu en dan mijn herinnering vroegen by wat een ander uit de gedrukte gegevens opdiepte. Laat ik dat ook doen by wat je in de Vlamm van 21 Jan schreef over 't begin van de ~~Komintern~~ C.P. beweging hier.

Terwijl hier, door de Tribune ende tot C.P. omgedoopte SDP, een georganiseerd groepje geheel aan de kant van de Russ eev. stond, kwam Prutzers hier (datum weet ik niet ineens en geen tijd er lang naar te zoeken). Toen hy by my kwam, deelde hy mee als afgezant van Moskou te komen, met opdracht ^{te lande} hier (vanwege georganiseerde kern hier) een "West Europees bureau" te vormen, met name Wynkoop, Ravestejn, Gorter, J. H. Holten ik als begin. (Daarnevens een uitnodiging aan mij om naar Moskou te komen en in dienst van de C.P. te treden, qua theoretische propagandist en adviseur, zo begreep ik het. Ik antwoordde dadelijk neen; ik had in Duitsland ondervonden, wat het is in dienst van party te zyn aangesteld, nl laatste jaren steeds meer in ~~de~~ ^{voorzicht} ~~de~~ voorzicht, wanneer ik met mijn opvattingen tegenover de meerderheid kwam, in moedyltheit te komen hoe my losse maken. Dat wilde ik niet weer riskeeren; ik moest onafhankelijk zyn. Hoar zelfs in Bremen de oud-radicalen, steeds meer met de revis tegen de links-maaxisten beweging, ^{Duitse} al in 'e functionarissen, maar nog niet in de arbeiders; den werd alleen onzes.

om steeds helder en onbevangen te kunnen oordelen en kiezen.) Toen wy allen de eerste keer
by Rutgers samenkwamen, verklaarden Wp en Raaf dat ze niet met Gorter in 'eén komitee
konden samenwerken, want hy had hen te zeer beledigt. G verklaarde dat hy wel wilde samen-
werken met W en R. want het ^{hien}gole politieke geschilpunten over houding Duitsland - Engeland,
en nu ging het om Rusland. Resultaat was dat J et, Herma en ik telkens ops afgesproken
tijden naar Rutgers in Amersfoort gingen om feestland te bespreken, wat te doen, conferentie
te Amsterdam voorbereiden etc; (^{hij zette een pond met personeel uit diverse landen op touw.} ~~Amsterdam~~ ^{Misschien} dat op andere dagen W en R ook by Rutgers
kwamen, maar weet het niet; ik behwijfel het). Rutgers had wat geld meegebracht voor
kosten van organisatie bureau. Meer Rutgers die later kwam zou meer meebrengen in de
vorm van juwelen; ze had een deel in Duitsland aan Paul Levy ter bewaring gegeven (je weet
dat deze Levy, als advocaat van Rosa mee in 't bestuur van Duitse CP op 're congres gekomen, na
Rosa's en Liebknecht's vermoording als leider daar bleef, en daarna op 't congres in Heidelberg de
radicale oppositie ^(die de meerderheid was!) door listige streken er uit wist te werken; daarna ging hy naar de soc party
over) Aan de Nederl. grens braken haar nerven, en kwam alles aan het licht, en stond weldra
in de kranten als een sinister komplot om door Russische gestolen diamanten in West Europa een
revolutie te ontketenen - dit was meen ik vlak na de internationale conferentie in
Amsterdam, goed bedoeld, ook wel goede dingen maar als conspiratie zeer amateur achtig.
Een ^{klein} deel van wat achtergebleven was in Duitsland, werd door een koerier hierheen gebracht
(dit denk ik, er waren hier een klein partytje juwelen); maar de grote bom weigerde Levy uit te leveren,
zeggende: wy zullen hier in Duitsland het W. Europ. bureau stichten, Duitsl. is daar beter voor dan
Holland. Op de intern. conferentie in Amsterdam waren diverse resoluties in onze geest aangenomen;
(met name van niet-parlementarisme, en ^{of z.g. revol. parlementarisme} Raadboarden in de 3^e Int; het verslag moet gedrukt zyn, maar
ik heb het niet; ik meen me te herinneren dat daar Wlyuk en Rav. niet veel anders standpunt
innamen dan wy) Toen kwam daarna Radek in Duitsland als agent v Moskou, leidde de CP
van uit de gevangenis waarin de Duitse regering hem had gezet, schreef artikelen en brochures, nu
van geheel andere richting: parlementarisme en v. akbeweging als hoofdstryd midelen. Wy in
Holland werden ^{zouden geen geld meer krijgen; in 't Ear bureau opgeheven} uitgeschakeld, een "West Europ. sekretariaat" in Berlyn gevestigd, Levy gesteund
door Radek in het uitdrijven van de radicale richting. Wy meenden eerst dat dat een stunt van Radek
was en besloten zyn politiek in Moskou. Maar toen daarna Lenin's Broch. over kinderziekten
verscheen, zagen wy dat dit doellievende Moskousche politiek was

cor

are N. Leaf?

(+ out v. Pan. = (Plan?)

dass es keinen Schaden tun kann "

was, zoals we nu zien, een illusie van

Dat meende Marx: ^{Hy kon toen niet voorzien dat een halve eeuw later dese}
^{woord voerde van} ~~Hy kon toen niet voorzien dat een halve eeuw later dese~~
frases door ^{het reformisme gebruikt zouden worden om} de verdedigers van zijn
^{Cortez's bewering wordt hier door Marx' brief volkomen bevestigd} opvattingen aan te vallen ^{(toet is wel opmerkelijk en tekenend voor het reformisme}
dat het datgene wat Marx gezegd heeft, verwerpt, ^{en} zich ^{dan} op hem beroept, door hem
dingen toe te dichtten die hij niet gezegd heeft en die hij zelf als frases betitelde. ^{Het}
geval is toen in 1913 ^{(in een paar} ~~in Duitsland~~ ^{in Duitsland} ~~in een paar~~ ^{lijksgerichte} ~~socialistische~~ ^{partijbladen} gesignaleerd;
maar de overige socialistische pers heeft daarover gerwogen. Het ^{nu wel} jammer voor den
heer Leonhard, dat hy de Kominform niet met een werkelyk Marx-citaat kan
terecht wijzen. Omgekeerd ^{zou nu echter} ~~kan~~ ^{zijn} vaststelling dat de Kominform ~~zijn~~ ^{zijn} partij
met ^{immorele bezopen en valstreek} ~~zijn~~ ^{bestrijdt}, kunnen bijdragen tot ^{het historisch-materialistische} ~~het~~ ^{inricht} in het wesen van
Klassemoraa. — Maar misschien ^{de geboden van rechten moraal} ~~kan~~ ^{dat} ^{in de praktijk} ~~tegen~~ ^{de} vijandige klasse, groep of staat
niet erkend worden.

Amice. Ik las in de Vlaminge referaat over het boekje van Lionhard. Het is volkomen begrijpelyk dat deze zich tegenover de geweldadige gemeenschappen van de C.P. beroept op die ethische verklaring in het Inaug. adres van de 1ste Internationale over rechtvaardigheid en eerlykheid. Dere man kon het ook als een prachtig argument tegenover de Russen gebruiken, ^{door} dat hy daarmee Marx tegenover de steeds op hun Marxisme pochende Russen stelt. Maar hy weet waarschijnlijk niet, dat die hele mooie zinsnede niet van Marx is, en trouwens regelrecht tegen het Marxisme als werkelijheids wetenschap ingaat. Ik was dus enigszins verbaasd dat je in je bespreking deze zaak niet met een paar woorden rechtstreekte. Was dat om de indruk van zijn betoog niet te verzwakken, of is dit punt, dat inderijd een grote en belangrijke strijd kwestie vormde, aan je aandacht ontsnapt, omdat het al zo ver achter ons ligt?

Het was meen ik omstreeks 1907, toen Gorter's boekje over Historisch Materialisme kort te voren was verschenen, ^{dat} de Savornin Lohman dit in de Tw. Kamer attackeerde, omdat er in stond dat moraal ook klasse moraal was. Toen viel Troelstra hem by, zeggende dat hy er evenzeer verontwaardigd over was, maar dat Gorter's bewering niet op rekening van de sociaaldemokratie kwam, en hy slede tegenover Gorter dat wat Marx geschreven had in het Inaug. adres. En de hele soc. dem. pers herhaalde vol verrukking hoe die gemene materialist Gorter was weerlegd door de nobele Marx. Gorter heeft daartegen toen in een brochure "Klasse moraal" ze allebei scherp aangepakt (dit was het eerste geval dat Troelstra en Lohman hier byelkaar gevergd werden als byeen behorende burgerlijke politici), en hy schreef daarin met scherpe beslistheid: deze zinsnede is niet van Marx, ze kan niet door Marx geschreven zyn, want ze staat in absolute tegenspraak tegen geest en wesen van het marxisme.

Daar bleef de zaak jaren lang rusten. Tot de briefwisseling van Marx en Engels gepubliceerd werd. En daarin kwam een brief voor van Marx

aan Engels waarin hy o.a. over de statuten van de Internationale spreekt. En hy zegt daar dat de Franse gedelegeerden op het congres er nog een paar frases over eerlykheid en rechtvaardigheid by in wilden hebben, en dat hy ~~dat~~ ^{dat} maar had toegeleten om de zaak zelf niet te laten mislukken. Daar bleek dus dat Gorter volkomen gelijk gehad had toen hy zei dat Marx die zinsmeden onmogelyk kon hebben geschreven. Ik heb toen in een artikel in het Bremer party orgaan deze geschiedenis uitvoerig beschreven. Zover ik weet heeft de reformistische pers ~~over~~ ^{over} de kwestie gesproken. Ik dacht dat dit alles wel bekend was, maar ik zie en begrijp dat dat niet het geval is. Er is toen zovvel gebeurd dat wij toen niet dokumentair vastlegden, met de idee dat dat later wel terecht zou komen als men tyd had, de ontwikkeling van ideeën en tactiek rustig te beschrijven; maar die tyd is nooit gekomen, daar in de volgende tyden van reorgang nieuwe en zwaardere problemen alle aandacht eischen.

Uit Jaekke. Die Internationale. Over den Kongres in Genf (1866)

blz 31-32 Als Unterlage ^{zur} Beratung dienten die provisorischen Bestimmungen, die bereits im Jahre 1864 aufgestellt worden waren, sowie die dazu vorgelegten Denkschriften. Es wurde eine dreizehnerkommission gewählt (5 Franzen, 3 Engländer, 2 Schweizer, und 4 Deutsche) ....

... Das nunmehr endgültige Generalstatut unterscheidet sich nicht erheblich von dem provisorischen Statut, das zwei Jahre in Kraft gewesen war. .... Diese allgemeinen Erwägungen des provisorischen Statuts hat die Kommission noch durch einige Betrachtungen über Wahrheit, Gerechtigkeit und Moral im Verkehr und Umgang mit allen Menschen ohne Unterschied der Hautfarbe, des Glaubens, und der Nationalität und durch die Proklamation des Grundsatzes: keine Rechte ohne Pflichten, keine Pflichten ohne Rechte erweitert, was jedenfalls entbehrlich war, nachdem schon die Erwägungen den Kampf für gleiche Rechte und Pflichten proklamiert hatten. Für diese Zusätze trifft Marx keine Verantwortung.